

SOCIAL COMPARISON OF HOUSEHOLD ECONOMIC STATUS AND MENTAL WELL-BEING IN THAILAND

Manatchaya CHUYINGSAKULTIP^{1*} and Sawarai BOONYAMANOND¹

1 Faculty of Economics, Chulalongkorn University, Thailand; 6480023329@student.chula.ac.th
(Corresponding Author)

ARTICLE HISTORY

Received: 15 March 2024

Revised: 29 March 2024

Published: 12 April 2024

ABSTRACT

This research aimed to study the effects of relative household economic status (expenditure) on Thai mental well-being (life satisfaction), including overall and disaggregated effects by age group. Data from the 2020 Household Socio-Economic Survey comprising the Thai Mental Health Survey were adopted and analyzed by Ordinary Least Squares (OLS) regressions. The entire and adult sample results revealed that relative household expenditure, where the reference group was people living in the same province and area type, positively affected Thai life satisfaction, implying that the widening gap in household economic status improved (worsened) the mental well-being of the richer (poorer). However, relative household expenditure did not affect the life satisfaction of Thai youth and elderly.

Keywords: Social Comparison, Economic Status, Relative Household Expenditure, Mental Well-Being, Life Satisfaction

CITATION INFORMATION: Chuyingsakultip, M., & Boonyamanond, S. (2024). Social Comparison of Household Economic Status and Mental Well-Being in Thailand. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 2(4), 1

การเปรียบเทียบทางสังคมผ่านสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนกับสุขภาวะทางจิตในประเทศไทย

มนัชญา ชูยิ่งสกุลทิพย์^{1*} และ สวรรีย์ บุญยमानนท์¹

1 คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 6480023329@student.chula.ac.th (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของสถานะทางเศรษฐกิจ (ค่าใช้จ่าย) ของครัวเรือนโดยเปรียบเทียบ ต่อ สุขภาวะทางจิต (ความพึงพอใจในชีวิต) ของคนไทย ทั้งในภาพรวมและจำแนกตามช่วงวัย โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2563 ที่รวมการสำรวจสุขภาพจิตคนไทย ด้วยสมการถดถอยกำลังสองน้อยที่สุด ผลการศึกษาในภาพรวมและกรณีผู้ใหญพบว่า ค่าใช้จ่ายครัวเรือนสัมพันธ์ โดยเทียบกับกลุ่มอ้างอิงคือผู้ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดและลักษณะพื้นที่เดียวกัน ส่งผลทางบวกต่อความพึงพอใจในชีวิตของคนไทย กล่าวคือ ช่องว่างระหว่างสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนที่กว้างขึ้น ส่งผลดี (เสีย) ต่อสุขภาวะทางจิตของผู้ที่มีสถานะเหนือ (ด้อย) กว่ากลุ่มอ้างอิง อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายครัวเรือนสัมพันธ์ไม่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของเยาวชนและผู้สูงอายุชาวไทย

คำสำคัญ: การเปรียบเทียบทางสังคม, สถานะทางเศรษฐกิจ, ค่าใช้จ่ายครัวเรือนสัมพันธ์, สุขภาวะทางจิต, ความพึงพอใจในชีวิต

ข้อมูลการอ้างอิง: มนัชญา ชูยิ่งสกุลทิพย์ และ สวรรีย์ บุญยमानนท์. (2567). การเปรียบเทียบทางสังคมผ่านสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนกับสุขภาวะทางจิตในประเทศไทย. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 2(4), 1

บทนำ

ปัญหาสุขภาพจิตเป็นหนึ่งในปัญหาในระดับโลกที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากความชุกของโรคทางจิตเวชที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 654.8 ล้านเคสทั่วโลก ใน ค.ศ.1990 มาอยู่ที่ 970.1 ล้านเคส ใน ค.ศ.2019 (GBD 2019 Mental Disorders Collaborators, 2022) เช่นเดียวกันสำหรับประเทศไทย คลังข้อมูลการแพทย์และสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข (2565) ระบุว่า พ.ศ.2558 ผู้ป่วยด้านจิตเวชภายใต้กระทรวงฯ มีประมาณ 1.4 ล้านคน และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา จำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นเป็นมากกว่า 2 ล้านคนต่อปี โดย พ.ศ.2564 มีผู้ป่วยมากถึง 2.3 ล้านคน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรคซึมเศร้าและโรควิตกกังวล อย่างไรก็ตาม ตัวเลขผู้ป่วยข้างต้นนั้นต่ำกว่าสถานการณ์จริง เพราะในประเทศไทยปัญหาสุขภาพจิตมักถูกตีตราว่าเป็นเรื่องน่าอายหรือไม่ใช่ปัญหาใหญ่ ทำให้ผู้ป่วยหลายรายตัดสินใจไม่ไปรักษา กอปรกับบางส่วนที่เข้าไม่ถึงการรักษาเนื่องจากปัญหาความขาดแคลนบุคลากรที่ทำงานด้านสุขภาพจิต (“จิตแพทย์”, 2565) ส่งผลให้ผู้ป่วยจำนวนมากตกอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงที่จะรับมือกับปัญหาไม่ถูกวิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย ซึ่งเมื่อพิจารณาอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จของไทย พบว่า เพิ่มขึ้นมาตลอดตั้งแต่ พ.ศ.2560 โดยเฉพาะเมื่อมีการระบาดของโรคโควิด-19 ที่อัตราเพิ่มสูงขึ้นจาก 6.64 รายต่อประชากรแสนคน ใน พ.ศ.2562 มาอยู่ที่ 7.35 และ 7.38 รายต่อประชากรแสนคน ใน พ.ศ.2563 และ 2564 ตามลำดับ (ศูนย์เฝ้าระวังการฆ่าตัวตาย, 2565)

การหาทางรับมือกับปัญหาสุขภาพจิตของคนไทยจึงถือเป็นพันธกิจสำคัญของรัฐบาลไทยและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทำให้การศึกษาหาปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาวะทางจิตของคนไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรับมือกับปัญหานี้ งานวิจัยก่อนหน้าพบว่า สถานะทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะรายได้สัมบูรณ์ มีผลต่อสุขภาวะทางจิตของปัจเจกชน (Ball & Chernova, 2008; Hindermann, 2014; Kahneman & Deaton, 2010) อย่างไรก็ตาม ในทางทฤษฎี สถานะทางเศรษฐกิจของบุคคลอื่นสามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาวะทางจิตของเราได้โดยผ่านกลไกการเปรียบเทียบทางสังคม (Social comparison) (Festinger, 1954) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทสังคมไทย ที่มีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ค่าใช้จ่าย และความมั่งคั่งปรากฏอย่างชัดเจน รวมถึงความก้าวหน้าของสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันเอื้อให้ผู้คนทำการเปรียบเทียบสถานะของตนกับผู้อื่นได้โดยง่ายและบ่อยขึ้น ทั้งนี้กรณีประเทศไทย ยังคงไม่มีการศึกษาเชิงประจักษ์ในประเด็นดังกล่าว ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของสถานะทางเศรษฐกิจ (วัดจากค่าใช้จ่าย) ของครัวเรือนโดยเปรียบเทียบ ต่อสุขภาวะทางจิต (วัดจากความพึงพอใจในชีวิต) ของคนไทย ทั้งในภาพรวมและจำแนกตามช่วงวัย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนเชิงนโยบายของภาครัฐ ที่ครอบคลุมทั้งการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและพัฒนาความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกช่วงวัยไปอย่างพร้อมเพรียงกัน

การทบทวนวรรณกรรม

สุขภาวะทางจิต (Mental well-being) มิได้หมายถึงแค่เฉพาะการปราศจากความเจ็บป่วยทางจิตใจหรืออาการทางจิตเวช แต่รวมถึงการมีความสุขและความพึงพอใจในชีวิตที่มักถูกประเมินด้วยตัวบุคคลเอง จึงเรียกว่า สุขภาวะเชิงอัตวิสัย (Subjective Well-Being: SWB) (คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559; National Research Council, 2013) งานวิจัยจำนวนมากพบว่า สถานะทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้ (Ball & Chernova, 2008; Hindermann, 2014; Kahneman & Deaton, 2010) ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (Wang et al., 2019) และความมั่งคั่งหรือการถือครองทรัพย์สิน (Heady & Wooden, 2004; Landiyanto et al., 2011) ของบุคคลหรือครัวเรือน เป็นปัจจัยสำคัญที่สัมพันธ์กับหรือส่งผลต่อสุขภาวะทางจิตหรือ SWB ในทิศทางบวก ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการเพิ่มอรรถประโยชน์ (นิยมวัดด้วยความสุขหรือความพึงพอใจในชีวิต) ด้วยการบริโภค รวมถึงความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยจากการมีทรัพย์สินไว้เป็นหลักประกัน

อย่างไรก็ตาม การศึกษาโดย Easterlin (1974) กลับไม่พบความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างรายได้สัมบูรณ์กับ SWB เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลของ 19 ประเทศ ผ่านช่วงเวลาตั้งแต่ ค.ศ.1946-1970 โดยปรากฏการณ์นี้ถูกนิยามว่า Easterlin Paradox ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยสมมติฐานรายได้เปรียบเทียบ (Relative Income Hypothesis) ของ Duesenberry

(1949) ที่ว่า เมื่อสังคมและเศรษฐกิจพัฒนาขึ้น เศรษฐฐานะโดยเปรียบเทียบจะมีผลต่อ SWB แทนที่รายได้สัมบูรณ์ เพราะคนจะทำการตัดสินใจด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการบริโภคเพื่อเพิ่มอรรถประโยชน์ของตน โดยเปรียบเทียบกับระดับรายได้หรือพฤติกรรมของบุคคลอื่นในสังคมหรือกลุ่มอ้างอิง ที่มีเป็นคนใกล้เคียงหรือมีลักษณะคล้ายกัน

กลไกการเปรียบเทียบสถานะของตนเองกับกลุ่มอ้างอิงข้างต้น เรียกว่า การเปรียบเทียบทางสังคม (Festinger, 1954) ซึ่งสามารถส่งผลต่อ SWB ของผู้เปรียบเทียบได้หลายทิศทาง โดยหากบุคคลหนึ่งรับรู้ว่ามีสถานะที่ดีกว่ากลุ่มอ้างอิง เขาอาจรู้สึกอิจฉา น้อยเนื้อต่ำใจ กตัญ หรือในทางสังคมวิทยาเรียกว่า Relative deprivation (Runciman, 1966) ตรงกันข้ามกับบุคคลที่มีสถานะดีกว่ากลุ่มอ้างอิง อาจรู้สึกภาคภูมิใจและพึงพอใจในชีวิตของตน การศึกษาหลายงานพบผลในลักษณะดังกล่าว (Ball & Chernova, 2008; Clark & Oswald, 1996; Hindermann, 2014)

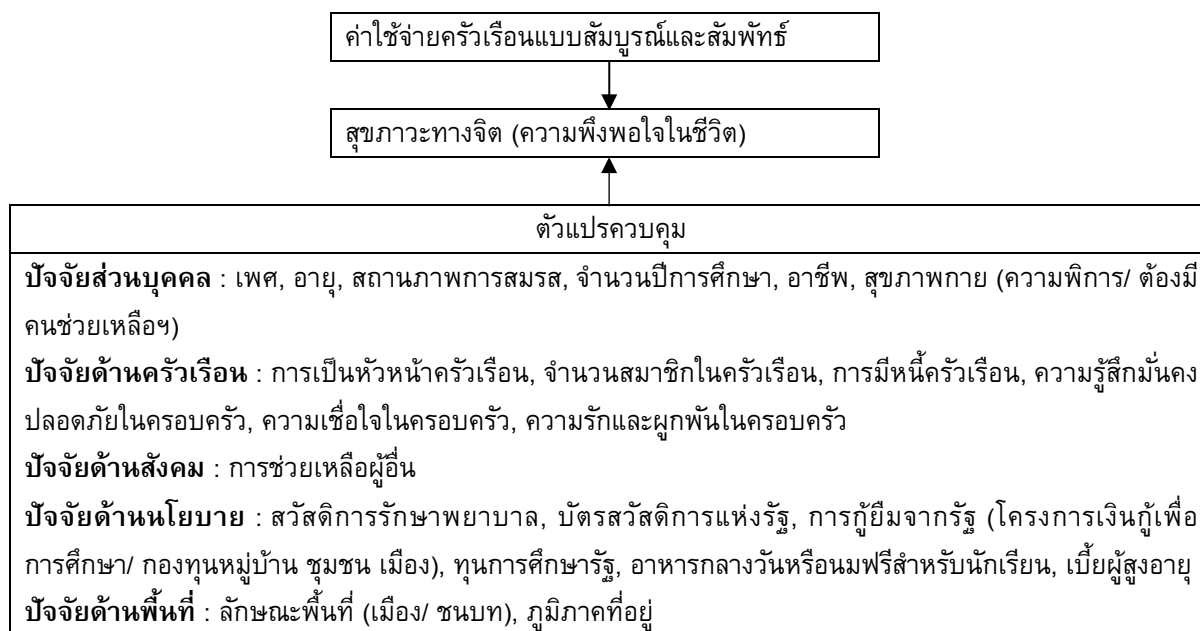
อย่างไรก็ดี การเปรียบเทียบสถานะทางเศรษฐกิจอาจส่งผลต่อ SWB ในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ การมีสถานะเหนือกว่ากลุ่มอ้างอิงอาจนำมาสู่ความเห็นอกเห็นใจหรือรู้สึกผิดต่อผู้ที่ด้อยกว่า สอดคล้องกับแนวคิด Inequity aversion ของ Fehr and Schmidt (1999) และผลจากการวิจัยเชิงทดลองของ Dawes et al. (2007) สำหรับบุคคลที่มีสถานะด้อยกว่ากลุ่มอ้างอิง อาจเกิดความรู้สึกเชิงบวกได้จากการเล็งเห็นโอกาสการเติบโตของรายได้และทรัพย์สินในอนาคตของตนจนเทียบเท่ากับกลุ่มอ้างอิง ซึ่งเรียกว่า Signaling effect หรือ Tunnel effect (Hirschman & Rothschild, 1973) ที่เกี่ยวข้องกับโอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคม (Social mobility) โดยประเทศที่มีโอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคมสูง รวมถึงกรณีศึกษากลุ่มตัวอย่างอายุน้อย มีโอกาสพบ Tunnel effect ได้ (FitzRoy et al., 2014; Hindermann, 2014) ทั้งนี้ บุคคลต่างระดับเศรษฐฐานะอาจได้รับผลกระทบจากการเปรียบเทียบสถานะทางเศรษฐกิจต่อ SWB ในขนาดที่แตกต่างกัน เช่น Ferrer-i-Carbonell (2005) กรณีศึกษาเยอรมนีตะวันตก และ Chuluun et al. (2014) กรณีศึกษามองโกเลีย พบว่า มีเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่รายได้ครัวเรือนต่ำกว่ารายได้อ้างอิงเท่านั้น ที่เผชิญกับความรู้สึกเชิงลบจากการเปรียบเทียบ ในขณะที่คนที่ฐานะดีกว่ากลุ่มอ้างอิงไม่ได้รับผลกระทบใดๆ ซึ่งขัดแย้งกับที่ Oshio et al. (2011) พบในกรณีญี่ปุ่น ที่คนที่ฐานะดีกว่ากลุ่มอ้างอิงได้รับผลเชิงบวกจากการเปรียบเทียบรายได้ครัวเรือนในขนาดที่ใหญ่กว่าผลเชิงลบที่คนฐานะด้อยกว่าเผชิญ และกรณีเกาหลีใต้ ที่ผลของคนสองกลุ่มมีขนาดไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ SWB ยังสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลอื่นๆ เช่น เพศ อายุ (สัมพันธ์แบบ U-shaped เป็นส่วนใหญ่) สถานภาพการสมรส การศึกษา การประกอบอาชีพ รวมถึงสุขภาพกายและพฤติกรรมด้านสุขภาพต่างๆ (Chuluun et al., 2014; Hindermann, 2014; Oshio et al., 2011) ปัจจัยด้านครัวเรือน เช่น จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นหัวหน้าครัวเรือน การมีหนี้ครัวเรือน ความไว้วางใจและความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในครัวเรือน (Ferrer-i-Carbonell, 2005; Hindermann, 2014; Oshio et al., 2011; Rodríguez-Pose & von Berlepsch, 2014) ปัจจัยด้านสังคม เช่น ความสัมพันธ์กับผู้อื่น การช่วยเหลือผู้อื่น (Hindermann, 2014; Kahneman & Deaton, 2010) ปัจจัยด้านนโยบาย เช่นสวัสดิการการรักษายาบาล การได้รับทุนการศึกษา (Geyer & Walton, 2015; Keng & Wu, 2014) และปัจจัยด้านพื้นที่ เช่น การอาศัยอยู่ในเมืองหรือชนบท รวมถึงภูมิภาคที่อยู่ ที่รวบรวมปัจจัยอื่นที่สำรวจไม่ได้ของแต่ละภูมิภาค เช่นวัฒนธรรม (Hindermann, 2014; Wang et al., 2019)

สมมติฐานการวิจัย

- 1) สถานะทางเศรษฐกิจ (ค่าใช้จ่าย) ของครัวเรือนโดยเปรียบเทียบ ส่งผลต่อสุขภาวะทางจิต (ความพึงพอใจในชีวิต) ของคนไทยในภาพรวม
- 2) คนไทยต่างช่วงวัยได้รับผลกระทบจากสถานะทางเศรษฐกิจ (ค่าใช้จ่าย) ของครัวเรือนโดยเปรียบเทียบ ต่อสุขภาวะทางจิต (ความพึงพอใจในชีวิต) แตกต่างกัน
- 3) ค่าใช้จ่ายครัวเรือนแบบสัมบูรณ์ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครัวเรือน ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านนโยบาย และปัจจัยด้านพื้นที่ ส่งผลต่อสุขภาวะทางจิต (ความพึงพอใจในชีวิต) ของคนไทย ทั้งในภาพรวมและแยกช่วงวัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Household Socio-Economic Survey: SES) พ.ศ.2563 ที่รวมการสำรวจสุขภาพจิตคนไทย โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สมาชิกในครัวเรือนส่วนบุคคล ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป รวมทั้งสิ้น 45,638 คน ซึ่งสะท้อนประชากรไทยได้ประมาณ 54,174,180 คน เมื่อคำนวณโดยใช้ค่าน้ำหนักประชากรร่วมด้วย

ทั้งนี้การสำรวจ SES รอบปีดังกล่าวไม่ได้จัดเก็บข้อมูลรายได้ครัวเรือน ผู้วิจัยจึงใช้ค่าใช้จ่ายครัวเรือนทั้งสิ้นต่อเดือน (HHExp) เพื่อสะท้อนถึงสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน สำหรับการคำนวณค่าใช้จ่ายครัวเรือนโดยเปรียบเทียบ (ReExp) กลุ่มอ้างอิงที่ใช้ คือ กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในจังหวัดและลักษณะพื้นที่ (เมืองหรือชนบท) เดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ยของค่าใช้จ่ายครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายอ้างอิง (RefExp) และเพื่อสื่อถึงความไม่สมมาตรกันของขนาดผลกระทบจาก ReExp ของกลุ่มคนต่างเศรษฐกิจ (สถานะดีกว่าหรือด้อยกว่ากลุ่มอ้างอิง โดยอ้างอิงจากค่าใช้จ่ายครัวเรือน) จึงคำนวณ ReExp ตามวิธีของ Ferrer-i-Carbonell (2005) ดังนี้

กรณีที่ $HHExp > RefExp$ (สถานะดีกว่า) $ReExp_Richer = \ln(HHExp/RefExp) = \ln(HHExp) - \ln(RefExp)$
 $ReExp_Poorer = 0$

กรณีที่ $HHExp < RefExp$ (สถานะด้อยกว่า) $ReExp_Richer = 0$
 $ReExp_Poorer = -\ln(HHExp/RefExp) = \ln(RefExp) - \ln(HHExp)$

กรณีที่ $HHExp = RefExp$ (สถานะเท่าเทียม) $ReExp_Richer = 0$ และ $ReExp_Poorer = 0$

ตัวแปรสุขภาวะทางจิตถูกวัดด้วยความพึงพอใจในชีวิต (Life satisfaction: LS) ที่ได้จากคำถามว่า “ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ให้ท่านสำรวจตัวเองและประเมินความรู้สึกตนเองว่า ท่านมีความพึงพอใจในชีวิตในระดับใด (ไม่พึงพอใจในชีวิตเลย = 0 / พึงพอใจมากที่สุด = 10)”

การวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 รูปแบบ คือ สถิติเชิงพรรณนา (ค่าเฉลี่ย สัดส่วน) และสถิติเชิงอ้างอิงที่เป็นการประมาณการแบบจำลองเศรษฐมิติ เพื่อดูผลกระทบของค่าใช้จ่ายครัวเรือนโดยเปรียบเทียบต่อ LS โดยแบบจำลองที่ใช้จะขึ้นกับลักษณะตัวแปรตาม (LS) แม้ว่าจะงานวิจัยก่อนหน้านี้นิยมใช้แบบจำลองโลจิตหรือโพรบิตแบบเรียงลำดับ เนื่องจากมองว่า LS เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพแบบเรียงลำดับ (Ordinal) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยบางส่วนใช้แบบจำลองสมการถดถอยวิธี

กำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares: OLS) โดยตั้งสมมติฐานให้ตัวแปร LS เป็นตัวแปร Cardinal ทั้งนี้ Ferrer-i-Carbonell and Frijters (2004) พบว่า แบบจำลองสองรูปแบบข้างต้นให้ผลต่างกันเพียงเล็กน้อย ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จึงเลือกใช้แบบจำลอง OLS ซึ่งสามารถแปลผลและตีความหมายได้ง่ายกว่า โดยเฉพาะเมื่อ LS ถูกแบ่งเป็นหลายระดับดังเช่นในงานวิจัยครั้งนี้ (11 ระดับ) แบบจำลองความพึงพอใจในชีวิตที่ใช้ แสดงได้ดังสมการต่อไปนี้

$$LS_i = \beta_0 + \beta_1 \ln(HHExp_i) + \beta_2 ReExp_Richer_i + \beta_3 ReExp_Poorer_i + \alpha x_i + e_i$$

โดย x คือเวกเตอร์ของตัวแปรควบคุมตามกรอบแนวคิด แบบจำลองนี้จะถูกประมาณการโดยใช้ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเพื่อตอบสนองสมมติฐานฯ ข้อที่ 1 รวมถึงประมาณการแยกกลุ่มตัวอย่างย่อยตามช่วงวัย 3 กลุ่ม ได้แก่ เยาวชน (อายุ 15-24 ปี) ผู้ใหญ่ (อายุ 25-59 ปี) และผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) เพื่อตอบสนองสมมติฐานฯ ข้อที่ 2 ทั้งนี้ตัวแปร ReExp ถูกคำนวณโดยอ้างอิงจากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ดังนั้นจึงมีค่าเท่าเดิมแม้เป็นการประมาณการกลุ่มตัวอย่างย่อย

ผลการวิจัย

สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดร่วมกับค่าน้ำหนักประชากร พบว่า สัดส่วนเพศของกลุ่มตัวอย่างใกล้เคียงกัน (เพศชาย ร้อยละ 48.5) ส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ (อายุเฉลี่ย 51.5 ปี) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 63.9) ได้รับการศึกษาเฉลี่ย 9.5 ปี และทำธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 34.2) ทั้งนี้ ร้อยละ 0.2 ว่างงานอยู่ และร้อยละ 24.1 ไม่ได้อยู่ในกำลังแรงงาน (เช่น นักเรียน แม่บ้าน เกษียณ) สำหรับสุขภาพกาย ส่วนน้อยเป็นผู้พิการ (ร้อยละ 3.1) และจำเป็นต้องมีคนช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 0.3) ปัจจัยด้านครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครัวเรือน (ร้อยละ 70.1) มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.77 คน และร้อยละ 52.7 มีหนี้สินครัวเรือน นอกจากนี้ ส่วนใหญ่ประเมินว่ามีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในครอบครัว (ร้อยละ 97.3) ความเชื่อใจในครอบครัว (ร้อยละ 96.8) และความรักและผูกพันในครอบครัว (ร้อยละ 97.7) ในระดับสูง ปัจจัยด้านสังคม พบว่า ส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่ามีการช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 87.5) ปัจจัยด้านพื้นที่ พบว่า ร้อยละ 54.2 อยู่ในชนบท (นอกเขตเทศบาล) และอยู่ภาคกลางมากที่สุด (ร้อยละ 43.9) ปัจจัยด้านนโยบาย พบว่า ร้อยละ 99.5 มีสวัสดิการรักษายาบาล ร้อยละ 28.1 ได้รับสิทธิบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และร้อยละ 15.2 กู้ยืมเงินจากรัฐ โดยร้อยละ 4.9 ของเยาวชนกู้ยืมจากโครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาของรัฐ ร้อยละ 14.8 ของผู้ใหญ่ และร้อยละ 14.5 ของผู้สูงอายุ กู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้าน ชุมชน หรือเมือง นอกจากนี้ เยาวชนส่วนน้อยได้รับทุนการศึกษาจากรัฐ (ร้อยละ 1.2) และอาหารกลางวันหรือนมฟรีสำหรับนักเรียน (ร้อยละ 2.1) ในขณะที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.9) ได้รับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพหรือเบี้ยผู้สูงอายุ สำหรับตัวแปรหลักของการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความพึงพอใจในชีวิตเฉลี่ยอยู่ที่ 7.55 โดยค่าเฉลี่ยของกลุ่มเยาวชนสูงที่สุด (7.66) ตามมาด้วย ผู้สูงอายุ (7.62) และผู้ใหญ่ (7.52) นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีค่าใช้จ่ายครัวเรือนเฉลี่ย 21,699.02 บาทต่อเดือน โดยค่าเฉลี่ยของกลุ่มผู้ใหญ่สูงที่สุด (23,420.47 บาท) ตามมาด้วยเยาวชน (20,138.7 บาท) และผู้สูงอายุ (18,282.23 บาท)

ผลการประมาณการแบบจำลองความพึงพอใจในชีวิต

จากการประมาณการแบบจำลองความพึงพอใจในชีวิต (LS) ด้วยวิธี OLS พบผลดังตารางที่ 1 ในกรณีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นคงที่หรือเปรียบเทียบในกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเหมือนกัน พบว่า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ค่าใช้จ่ายครัวเรือนทั้งแบบสัมบูรณ์และสัมพัทธ์ส่งผลต่อ LS โดยเมื่อค่าใช้จ่ายครัวเรือนสัมบูรณ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 โดยเฉลี่ยจะทำให้ LS เพิ่มขึ้นประมาณ 0.0023 หน่วย (ในช่วง 0-10) สำหรับผู้ที่มิสถานะดีกว่ากลุ่มอ้างอิง ($HHExp > RefExp$) เมื่อค่าใช้จ่ายสัมพัทธ์ ($HHExp/RefExp$) เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ LS เพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณ 0.0015 หน่วย และสำหรับผู้ที่มีสถานะด้อยกว่ากลุ่มอ้างอิง ($HHExp < RefExp$) เมื่อค่าใช้จ่ายสัมพัทธ์ลดลงร้อยละ 1 จะทำให้ LS ลดลงเฉลี่ยประมาณ 0.0017 หน่วย ซึ่งเป็นขนาดที่ใกล้เคียงกับผลกระทบของผู้ที่มีสถานะดีกว่ากลุ่มอ้างอิง ($|\beta_3| - \beta_2 = 0.02$) ผลข้างต้นหมายความว่า การเพิ่มขึ้นของช่องว่างระหว่างค่าใช้จ่ายครัวเรือนแบบสัมบูรณ์กับค่าใช้จ่าย

อ้างอิง $[\ln(\text{HHEXP}) - \ln(\text{RefExp})]$ หรือ $\ln(\text{RefExp}) - \ln(\text{HHEXP})$ ทำให้คนที่เหนือกว่ากลุ่มอ้างอิงมี LS สูงขึ้น แต่กลับไปลด LS ของคนอีกกลุ่มที่มีเศรษฐกิจด้อยกว่า ในสัดส่วนที่เท่าๆ กัน

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลจำแนกตามช่วงวัย พบว่า ตัวแปรค่าใช้จ่ายครัวเรือนแบบสัมบูรณ์และสัมพัทธ์ของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีเฉพาะค่าใช้จ่ายครัวเรือนแบบสัมบูรณ์ที่ส่งผลทางบวกต่อ LS ของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญ ($\beta_1=0.441$) โดยขนาดของผลกระทบถือว่าใหญ่กว่าของกรณีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด อยู่เกือบสองเท่า ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างผู้ใหญ่พบว่า ค่าใช้จ่ายครัวเรือนทั้งสองรูปแบบส่งผลในทิศทางเดียวกับในกรณีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แต่มีข้อแตกต่างตรงที่ในกรณีผู้ใหญ่ ผลกระทบจากค่าใช้จ่ายครัวเรือนสัมพัทธ์ของกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะด้อยกว่ากลุ่มอ้างอิง มีขนาดค่อนข้างใหญ่กว่าผลกระทบของกลุ่มที่มีสถานะดีกว่าอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเทียบกับในกรณีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ($|\beta_3|-\beta_2 = 0.075$)

สำหรับตัวแปรควบคุมที่โดยเฉลี่ยแล้วมีผลต่อ LS อย่างมีนัยสำคัญ ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ (ในภาพรวมและผู้สูงอายุ ผู้ชายมี LS ต่ำกว่าผู้หญิง) อายุ (สัมพัทธ์แบบ U-shaped โดย LS จะกลับมาเพิ่มเมื่ออายุเกิน 43 ปี) สถานภาพการสมรส (ผู้ที่เป็นมายกรณีภาพรวมและเยาวชน ผู้ที่แยกกันอยู่หรือหย่าร้างกรณีภาพรวมและผู้ใหญ่ มี LS ต่ำกว่าผู้ที่มีสถานะโสดหรือสมรส) จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา (ส่งผลทางบวก ยกเว้นในผู้สูงอายุ) การประกอบอาชีพ (ในภาพรวมและเยาวชน ผู้ที่มีงานทำหรือไม่ได้อยู่ในกำลังแรงงานส่วนใหญ่มี LS สูงกว่าผู้ว่างงาน แต่ในผู้ใหญ่ มีผลบางอาชีพเท่านั้น และในผู้สูงอายุ ไม่มีผลใดๆ) ความพิการ (ส่งผลทางลบ ยกเว้นในเยาวชน) และการต้องมีคนช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน (ส่งผลทางลบในภาพรวมและผู้สูงอายุ) ปัจจัยด้านครัวเรือน ได้แก่ การเป็นหัวหน้าครัวเรือน (เยาวชนและผู้สูงอายุที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมี LS สูงกว่าคนที่เป็นสมาชิกในครัวเรือน) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (ส่งผลทางลบ ยกเว้นในเยาวชน) การมีหนี้ครัวเรือน (ส่งผลทางลบ) ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยเมื่ออยู่ในครอบครัว (ยกเว้นในเยาวชน) ความเชื่อใจครอบครัว และการอยู่ในครอบครัวที่มีความรักและผูกพันต่อกัน (ยกเว้นในเยาวชน) รวมถึงปัจจัยด้านสังคมอย่างการช่วยเหลือผู้อื่น โดยผู้ที่ประเมินว่าด้านเหล่านี้อยู่ในระดับสูงมี LS สูงกว่าผู้ที่ตอบระดับต่ำ ปัจจัยด้านนโยบาย ได้แก่ การมีสวัสดิการรักษายาบาล (ส่งผลทางบวกในภาพรวมและผู้ใหญ่) การกู้ยืมจากรัฐ (ส่งผลทางบวกในภาพรวม โดยผู้ใหญ่ที่กู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้าน มี LS สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้กู้ยืม) และการได้รับทุนการศึกษาจากรัฐ (ส่งผลทางลบสำหรับเยาวชน) ท้ายสุดคือปัจจัยด้านพื้นที่ ได้แก่ การอาศัยอยู่ในเมือง (ส่งผลทางลบ ยกเว้นในเยาวชน) และภูมิภาคที่อยู่ (คนภูมิภาคอื่นมี LS สูงกว่าคนภาคกลาง ยกเว้นเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มี LS ไม่แตกต่างจากเยาวชนในภาคกลาง) สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 จึงเป็นจริงในบางตัวแปรดังรายละเอียดข้างต้น

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดและแยกช่วงวัย

ปัจจัย	กลุ่มตัวอย่าง			
	ทั้งหมด	เยาวชน	ผู้ใหญ่	ผู้สูงอายุ
$\ln(\text{HHEXP})$	0.227*** (0.043)	0.243 (0.203)	0.130** (0.052)	0.441*** (0.084)
ReExp_Richer	0.151*** (0.052)	0.158 (0.260)	0.207*** (0.062)	0.047 (0.108)
ReExp_Poorer	-0.171*** (0.050)	-0.051 (0.233)	-0.282*** (0.061)	0.052 (0.094)
ปัจจัยส่วนบุคคล				
เพศชาย	-0.039** (0.018)	0.045 (0.078)	-0.019 (0.022)	-0.072** (0.034)
อายุ	-0.023*** (0.003)			
อายุกำลังสอง	0.00027*** (0.000034)			
สมรส	0.007 (0.026)	-0.125 (0.099)	0.037 (0.030)	0.029 (0.065)
เป็นม่าย	-0.111*** (0.035)	-0.618* (0.347)	-0.061 (0.049)	-0.084 (0.066)
แยกกันอยู่	-0.177*** (0.048)	-0.190 (0.292)	-0.187*** (0.054)	-0.064 (0.105)
หย่าร้าง	-0.202*** (0.049)	-0.317 (0.614)	-0.195*** (0.054)	-0.156 (0.113)

ปัจจัย	กลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด	เยาวชน	ผู้ใหญ่	ผู้สูงอายุ
จำนวนปีการศึกษา	0.013*** (0.002)	0.027* (0.014)	0.015*** (0.003)	0.006 (0.005)
ทำธุรกิจส่วนตัว	0.525*** (0.173)	0.804*** (0.268)	0.446 (0.292)	-0.075 (0.264)
ลูกจ้างเอกชน	0.354** (0.173)	0.588** (0.234)	0.292 (0.292)	-0.199 (0.269)
ลูกจ้างรัฐ	0.651*** (0.175)	1.098*** (0.261)	0.614** (0.293)	-0.208 (0.286)
ช่วยธุรกิจครัวเรือน	0.597*** (0.175)	0.780** (0.303)	0.543* (0.294)	-0.072 (0.271)
นายจ้าง	0.632*** (0.180)	0.158 (0.521)	0.512* (0.298)	0.141 (0.276)
สมาชิกในการรวมกลุ่ม	0.608 (0.569)		0.103 (0.698)	0.723 (0.807)
ไม่ได้อยู่ในกำลังแรงงาน	0.493*** (0.173)	0.865*** (0.233)	0.445 (0.293)	-0.112 (0.264)
พิการ	-0.251*** (0.051)	0.432 (0.388)	-0.327*** (0.072)	-0.151** (0.070)
ต้องมีคนช่วยเหลือ	-0.309** (0.131)	-0.499 (0.775)	0.036 (0.111)	-0.611*** (0.233)
ปัจจัยด้านครัวเรือน				
เป็นหัวหน้าครัวเรือน	0.028 (0.021)	0.207* (0.112)	0.022 (0.025)	0.070* (0.042)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-0.065*** (0.007)	0.022 (0.043)	-0.054*** (0.008)	-0.105*** (0.014)
มีหนี้ครัวเรือน	-0.179*** (0.019)	-0.205** (0.091)	-0.184*** (0.022)	-0.158*** (0.038)
รู้สึกปลอดภัยในครอบครัวสูง	0.630*** (0.078)	0.026 (0.393)	0.704*** (0.094)	0.544*** (0.145)
เชื่อใจในครอบครัวสูง	0.649*** (0.084)	0.957** (0.432)	0.484*** (0.095)	0.973*** (0.170)
ครอบครัวรักและผูกพันสูง	0.405*** (0.099)	0.389 (0.536)	0.379*** (0.121)	0.386** (0.175)
ปัจจัยด้านสังคม				
ช่วยเหลือผู้อื่นสูง	0.401*** (0.025)	0.319*** (0.100)	0.383*** (0.031)	0.446*** (0.048)
ปัจจัยด้านนโยบาย				
สวัสดิการรักษายาบาล	0.284** (0.117)	0.439 (0.275)	0.300** (0.140)	-0.088 (0.262)
บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	-0.007 (0.020)	-0.114 (0.151)	0.008 (0.025)	-0.037 (0.034)
การกู้ยืมจากรัฐ	0.075*** (0.025)			
- กู้เพื่อการศึกษา		-0.238 (0.201)		
- กองทุนหมู่บ้าน			0.070** (0.031)	0.049 (0.051)
ทุนการศึกษาของรัฐ		-0.379* (0.338)		
อาหารกลางวันหรือนมฟรี		0.360 (0.361)		
เบี้ยผู้สูงอายุ				0.024 (0.049)
ปัจจัยด้านพื้นที่				
อยู่ในเมือง	-0.116*** (0.017)	-0.043 (0.087)	-0.126*** (0.021)	-0.110*** (0.032)
อยู่ภาคเหนือ	0.487*** (0.028)	0.347** (0.147)	0.444*** (0.034)	0.578*** (0.051)
อยู่ภาคอีสาน	0.223*** (0.026)	0.171 (0.131)	0.198*** (0.032)	0.290*** (0.048)
อยู่ภาคใต้	0.296*** (0.025)	0.204* (0.122)	0.270*** (0.030)	0.340*** (0.049)
ค่าคงที่	3.068*** (0.486)	2.038 (2.068)	3.696*** (0.615)	1.436 (0.925)
N	45,638	1,664	29,257	14,717
R ²	0.122	0.111	0.119	0.136

หมายเหตุ: ผลข้างต้นใช้วิธีประมาณการ OLS ร่วมกับค่าน้ำหนักประชากร; robust standard error ของแต่ละตัวแปรแสดงอยู่ในวงเล็บ; * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างคนไทยในภาพรวมพบว่า สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 เป็นจริงเนื่องจากค่าใช้จ่ายครัวเรือนโดยเปรียบเทียบกับกลุ่มอ้างอิง (ผู้ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดและลักษณะพื้นที่เดียวกัน) สามารถส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของบุคคลได้ โดยผู้ที่มีสถานะดีกว่ากลุ่มอ้างอิงได้รับผลทางบวกจากการเปรียบเทียบกับขนาดที่ใกล้เคียงกับผลทางลบที่ผู้ที่มีสถานะด้อยกว่าเผชิญ สอดคล้องกับผลในเกาหลีใต้ที่ Oshio et al. (2011) ค้นพบ ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามช่วงวัย พบว่า สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 เป็นจริงเช่นกัน เพราะมีเฉพาะกลุ่มตัวอย่างผู้ใหญ่ที่ได้รับผลกระทบจากการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายครัวเรือนต่อความพึงพอใจในชีวิต โดยผู้ที่มีสถานะด้อยกว่ากลุ่มอ้างอิงได้รับผลเชิงลบในขนาดที่ใหญ่กว่าผลเชิงบวกของผู้ที่มีสถานะดีกว่า ค่อนข้างสอดคล้องกับ Chuluun et al. (2014) และ Ferrer-i-Carbonell (2005) แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาในภาพรวม รวมถึงในกรณีของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนและผู้สูงอายุที่พบว่า ค่าใช้จ่ายครัวเรือนโดยเปรียบเทียบไม่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งในกรณีของเยาวชนที่มีสถานะด้อยกว่ากลุ่มอ้างอิง อาจเป็นเพราะผลเชิงลบจาก Relative deprivation ถูกหักล้างกับผลเชิงบวกจาก Tunnel effect (FitzRoy et al., 2014) และในกรณีของผู้สูงอายุ อาจอธิบายด้วยลักษณะการใช้ชีวิตที่เก็บตัวกว่าคนช่วงวัยอื่น ทำให้มีโอกาสในการพบเจอผู้อื่นและทำการเปรียบเทียบทางสังคมน้อยลง สถานะทางเศรษฐกิจของผู้อื่นจึงไม่มีผลต่อสุขภาวะทางจิตของคนช่วงวัยนี้ (Callan et al., 2015)

กล่าวโดยสรุป การเปรียบเทียบทางสังคมในแง่ของสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนมีผลต่อสุขภาวะทางจิตของคนไทยโดยเฉพาะผู้ใหญ่ โดยผู้ที่มีสถานะดีกว่ากลุ่มอ้างอิงได้รับผลทางบวกที่อาจเกิดจากความภาคภูมิใจ ในขณะที่ผู้ที่มีสถานะด้อยกว่าได้รับผลทางลบที่อาจเกิดจากความน้อยเนื้อต่ำใจหรือความอิจฉา จะเห็นได้ว่า ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจที่นอกจากจะสะท้อนถึงความเป็นธรรมด้านการเข้าถึงทรัพยากรและคุณภาพชีวิตของประชาชนแล้ว ยังก่อให้เกิดช่องว่างด้านสุขภาพจิตระหว่างคนต่างฐานะ โดยนำผลเสียมาสู่คนกลุ่มด้อย ที่มีโอกาสรับมือกับปัญหาสุขภาพจิตด้วยการฆ่าตัวตายสูงกว่าคนที่มียฐานะดีกว่า (ศูนย์เฝ้าระวังการฆ่าตัวตาย, 2565) นโยบายลดความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจจึงถือว่ามีคามจำเป็น ตัวอย่างเช่น การเก็บภาษีการบริโภคในอัตราที่เพิ่มขึ้นตามราคาสินค้า (Progressive consumption tax) ควบคู่กับการให้เงินอุดหนุนสินค้าจำเป็นแต่ราคาสูงแก่คนรายได้น้อย หรือการเพิ่มอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ร่วมกับการลดหย่อนหรือคืนภาษีดังกล่าวตามระดับรายได้ เพื่อลดแรงจูงใจการบริโภคที่ฟุ่มเฟือย ทำให้คนที่มียฐานะไม่สูงเกิดความอิจฉาลดลง และมีสุขภาวะทางจิตดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม การใช้นโยบายด้านเศรษฐกิจข้างต้นเพียงอย่างเดียวอาจแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตของคนไทยทั้งหมดได้ อย่างทันทั่วทั้งที่ การรับมือกับปัญหานี้ด้วยการแพทย์หรือจิตวิทยาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบันที่มีผู้ป่วยจำนวนมากเข้าไม่ถึงการรักษา ตัวอย่างการรับมือ เช่น การจัดตั้งศูนย์บริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตประจำชุมชน การลงพื้นที่คัดกรองผู้ที่มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต ร่วมกับการให้คำปรึกษา ณ ครัวเรือน การให้คำปรึกษาผ่านสายด่วนสุขภาพจิตและช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ต้องเพิ่มผู้ให้บริการ (แพทย์ผู้เชี่ยวชาญและนักจิตวิทยา) รวมถึงการประชาสัมพันธ์ช่องทางดังกล่าวแก่สาธารณชนด้วย

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครัวเรือน ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านนโยบาย และปัจจัยด้านพื้นที่ มีความสำคัญต่อความพึงพอใจในชีวิตของกลุ่มตัวอย่างเช่นกัน ดังนั้นการออกนโยบายเพื่อรับมือกับปัญหาสุขภาพจิตของคนไทยจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยเหล่านี้ควบคู่ไปด้วย เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเหมาะสมกับทุกช่วงวัยและเท่าเทียมในทุกพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2565). รายงานผู้ป่วยมารับบริการด้านจิตเวช. Health Data Center. สืบค้นจาก <https://dmh.go.th/report/datacenter/hdc/reds.asp>
- คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2559). *Psychological well-being – สุขภาวะทางจิต*. สืบค้นจาก <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/psychological-well-being>
- จิตแพทย์-นักจิตวิทยาในไทย 1 คน ดูแลประชากรเกือบแสนคน. (2565). Thai PBS. สืบค้นจาก <https://theactive.net/news/publichealth-20221010/>
- ศูนย์เฝ้าระวังการฆ่าตัวตาย. (2565). *ปัญหาการฆ่าตัวตายในคนไทย ปี 2565*. สืบค้นจาก <https://suicide.dmh.go.th/news/files/สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการฆ่าตัวตายv2.1.pdf>.
- Ball, R., & Chernova, K. (2008). Absolute Income, Relative Income, and Happiness. *Social Indicators Research*, 88(3), 497-529.
- Callan, M. J., Kim, H., & Matthews, W. J. (2015). Age differences in social comparison tendency and personal relative deprivation. *Personality and Individual Differences*, 87, 196-199.
- Chuluun, T., Graham, C., & Myanganbuu, S. (2014). *Happy Neighbors are Good for You, Wealthy Ones are Not: Some Insights from a First Study of Well-Being in Mongolia (Global Economy & Development Working Paper No.76)*. The Brookings Institution.
- Clark, A. E., & Oswald, A. J. (1996). Satisfaction and comparison income. *Journal of Public Economics*, 61(3), 359-381.
- Dawes, C. T., Fowler, J. H., Johnson, T., McElreath, R., & Smirnov, O. (2007). Egalitarian motives in humans. *Nature*, 446(7137), 794-796.
- Duesenberry, J. S. (1949). *Income, saving and the theory of consumer behavior*. Harvard University Press.
- Easterlin, R. A. (1974). Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some Empirical Evidence. In P. A. David & M. W. Reder (Eds.), *Nations and Households in Economic Growth* (pp. 89-125). Academic Press.
- Fehr, E., & Schmidt, K. M. (1999). A Theory of Fairness, Competition, and Cooperation. *The Quarterly Journal of Economics*, 114(3), 817-868.
- Ferrer-i-Carbonell, A. (2005). Income and well-being: an empirical analysis of the comparison income effect. *Journal of Public Economics*, 89(5), 997-1019.
- Ferrer-i-Carbonell, A., & Frijters, P. (2004). How Important is Methodology for the estimates of the determinants of Happiness?. *The Economic Journal*, 114(497), 641-659.
- Festinger, L. (1954). A Theory of Social Comparison Processes. *Human Relations*, 7(2), 117-140.
- FitzRoy, F. R., Nolan, M. A., Steinhardt, M. F., & Ulph, D. (2014). Testing the tunnel effect: comparison, age and happiness in UK and German panels. *IZA Journal of European Labor Studies*, 3(1), 24.
- GBD 2019 Mental Disorders Collaborators. (2022). Global, regional, and national burden of 12 mental disorders in 204 countries and territories, 1990-2019: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2019. *Lancet Psychiatry*, 9(2), 137-150.
- Geyer, K., & Walton, E. (2015). Schooling in the shadow of benevolence: the experience of scholarship recipients in affluent schools. *South African Journal of Higher Education*, 29(1), 335-353.

- Heady, B., & Wooden, M. (2004). The Effects of Wealth and Income on Subjective Well-Being and Ill-Being. *Economic Record*, 80(s1), S24-S33.
- Hindermann, C. (2014). *Happiness, Relative Income and the Specific Role of Reference Groups*. Doctoral dissertation, Leipzig University.
- Hirschman, A. O., & Rothschild, M. (1973). The Changing Tolerance for Income Inequality in the Course of Economic Development: With A Mathematical Appendix. *The Quarterly Journal of Economics*, 87(4), 544-566.
- Kahneman, D., & Deaton, A. (2010). High income improves evaluation of life but not emotional well-being. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 107(38), 16489-16493.
- Keng, S., & Wu, S. (2014). Living Happily Ever After? The Effect of Taiwan's National Health Insurance on the Happiness of the Elderly. *Journal of Happiness Studies*, 15(4), 783-808.
- Landiyanto, E. A., Ling, J., Puspitasari, M., & Irianti, S. E. (2011). Wealth and happiness: Empirical evidence from Indonesia. *Chulalongkorn Journal of Economics*, 23, 1-17.
- National Research Council. (2013). Overview of Subjective Well-Being. In A. A. Stone & C. Mackie (Eds.), *Subjective Well-Being: Measuring Happiness, Suffering, and Other Dimensions of Experience*. National Academies Press.
- Oshio, T., Nozaki, K., & Kobayashi, M. (2011). Relative Income and Happiness in Asia: Evidence from Nationwide Surveys in China, Japan, and Korea. *Social Indicators Research*, 104(3), 351-367.
- Rodríguez-Pose, A., & von Berlepsch, V. (2014). Social Capital and Individual Happiness in Europe. *Journal of Happiness Studies*, 15(2), 357-386.
- Runciman, W. G. (1966). *Relative deprivation and social justice: A study of attitudes to social inequality in twentieth-century England*. University of California Press.
- Wang, H., Cheng, Z., & Smyth, R. (2019). Consumption and Happiness. *The Journal of Development Studies*, 55(1), 120-136.

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Copyright: © 2024 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).

